

Partij voor de Dieren
Fractie Provinciale Staten Zuid-Holland
Postbus 90602 | 2509 LP Den Haag

College van B&W van de gemeente Katwijk
Postbus 589
2220 AN Katwijk

Datum: 6 augustus 2026

Onderwerp: ZIENSWIJZE -Ontwerpbesluit omgevingsvergunning Eli Lilly – Zonneveldslaan 17, Valkenburg

Geacht college van burgemeester en wethouders van Katwijk,

De fractie van de Partij voor de Dieren in Provinciale Staten van Zuid-Holland heeft kennisgenomen van het ontwerpbesluit voor de omgevingsvergunning voor de vestiging van Eli Lilly aan de Zonneveldslaan 17 in Valkenburg.

De fractie heeft daarnaast kennisgenomen van verschillende andere ingediende zienswijzen. In deze zienswijze leggen wij daarom het accent op regionale, maatschappelijke, ecologische en democratische aspecten die naar onze mening bijzondere aandacht vragen en, voor zover ons bekend, in andere zienswijzen niet of onvoldoende aan de orde komen. Deze zienswijze geeft daarmee geen uitputtend overzicht van alle bezwaren tegen het ontwerpbesluit.

De fractie erkent dat de vestiging werkgelegenheid en economische kansen kan bieden. Daar staat tegenover dat de fabriek een groot beslag legt op schaarse publieke voorzieningen, waaronder drinkwater, netcapaciteit, ruimte, infrastructuur en arbeidskracht. Volgens de fractie maakt het ontwerpbesluit onvoldoende inzichtelijk waarom deze industriële ontwikkeling voorrang krijgt boven de belangen van inwoners, maatschappelijke voorzieningen, woningbouw, natuur en toekomstige generaties.

Daarbij worden meerdere essentiële keuzes doorgeschoven naar latere plannen, onderzoeken, vergunningen en bestuurlijke afspraken. Daardoor is vóór het definitieve besluit nog onvoldoende duidelijk wat de volledige regionale, maatschappelijke en ecologische gevolgen zijn en welke bindende voorwaarden gelden wanneer aannames niet uitkomen.

De gevolgen van de vestiging houden bovendien niet op bij de gemeentegrens. Toch blijkt niet dat de betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten tijdig en volwaardig in staat zijn gesteld om de regionale gevolgen en de inzet van publieke middelen openbaar te beoordelen.

Deze zienswijze richt zich daarom op vier samenhangende vragen:

1. hoe schaarse publieke voorzieningen worden verdeeld;
2. hoe inwoners, natuur, dieren en leefomgeving worden beschermd;
3. hoe publieke lasten en private baten worden verdeeld;
4. of nut, noodzaak, alternatieven en democratische legitimiteit voldoende zijn aangetoond.

Daarom brengen wij de volgende zienswijze naar voren.

I. Eerlijke verdeling van schaarse publieke voorzieningen

1. Omvangrijk industrieel drinkwatergebruik en voorrang bij schaarste

De fractie maakt zich grote zorgen over het beslag dat de fabriek legt op de regionale drinkwatervoorziening. Drinkwater is een eerste levensbehoefte en moet bij schaarste in de eerste plaats beschikbaar blijven voor inwoners, maatschappelijke basisvoorzieningen en noodzakelijke woningbouw.

Het ontwerpbesluit behandelt onder het kopje “Drinkwatervoorziening” vooral de fysieke Dunea-transportleiding door het gebied. Het uitzonderlijk hoge drinkwaterverbruik, de regionale leveringszekerheid en de prioritering tussen industrie, inwoners, voorzieningen en woningbouw worden niet inhoudelijk beoordeeld.

Dunea’s advies wordt bovendien vooral besproken vanuit de kwaliteit van het te lozen proceswater en mogelijke toekomstige drinkwaterwinning. Het besluit noemt BBT+ tegen microverontreinigingen, maar verbindt daaraan geen concrete conclusie over de beschikbaarheid of maximale hoeveelheid drinkwater voor de fabriek.

De wettelijke leveringsplicht van drinkwaterbedrijven ziet volgens de uitleg van het Rijk primair op drinkwater voor menselijke consumptie en andere huishoudelijke of sanitaire doeleinden. Water van drinkwaterkwaliteit dat uitsluitend wordt gebruikt voor industriële productieprocessen valt volgens die uitleg niet zonder meer onder deze leveringsplicht. Voor zover de levering aan de bedrijfsprocessen van Eli Lilly niet uit een wettelijke leveringsplicht voortvloeit, is sprake van een bewuste capaciteits- en prioriteringsbeslissing.

Het ontwerpbesluit beoordeelt onvoldoende of de omvangrijke industriële drinkwatervraag van Eli Lilly verenigbaar is met de huidige en toekomstige regionale drinkwatervoorziening. Het gaat daarbij hoofdzakelijk om water dat nodig is voor productieprocessen, reiniging, koeling, stoom en laboratoriumactiviteiten. Niet inzichtelijk is op basis van welke capaciteitsprognoses deze levering aanvaardbaar wordt geacht, welke gevolgen zij heeft voor huishoudens, maatschappelijke voorzieningen en woningbouw, en welke prioriteiten gelden wanneer door droogte, verzilting of groeiende vraag tekorten ontstaan.

Voor de juridische beoordeling is daarnaast relevant welk beperkt deel van de totale vraag betrekking heeft op huishoudelijk en sanitair gebruik en welk deel op industriële processen. Die uitsplitsing is echter geen doel op zichzelf, maar is nodig om vast te stellen in hoeverre voor de levering een wettelijke leveringsplicht geldt en in hoeverre sprake is van een bestuurlijke keuze over de verdeling van schaarse drinkwatercapaciteit.

Daarbij ontbreekt ook een toekomstgerichte beoordeling. Door klimaatverandering, langere perioden van droogte, verzilting en een groeiende drinkwatervraag kan de regionale leveringszekerheid verder onder druk komen te staan. Het ontwerpbesluit maakt niet duidelijk welke afweging in zulke omstandigheden wordt gemaakt tussen huishoudelijk gebruik, maatschappelijke basisvoorzieningen, woningbouw en industriële productie. Evenmin blijkt of en onder welke omstandigheden het drinkwatergebruik of de productie van Eli Lilly verplicht kan worden beperkt. Zonder een vooraf vastgelegde prioritering bestaat het risico dat de fabriek ook bij ernstige schaarste aanspraak blijft maken op een zeer grote hoeveelheid drinkwater.

De fractie vindt dat het ontwerpbesluit onvoldoende aantoont dat het huidige én toekomstige drinkwaterverbruik van Eli Lilly verenigbaar is met de regionale leveringszekerheid. Evenmin wordt gemotiveerd waarom industrieel gebruik van deze omvang bij tijdelijke of structurele waterschaarste zou mogen voorgaan op huishoudens, maatschappelijke voorzieningen en noodzakelijke woningbouw.

Verzoek aan het college:

- Beoordeel en motiveer primair of de totale industriële drinkwatervraag van Eli Lilly, zowel per dag als per jaar, verantwoord kan worden ingepast in de regionale drinkwatervoorziening. Maak daarbij inzichtelijk welke gevolgen deze levering heeft voor de leveringszekerheid aan huishoudens, maatschappelijke basisvoorzieningen en noodzakelijke woningbouw, op korte én lange termijn en onder verschillende droogte-, verziltings- en groeiscenario's.
- Leg vervolgens bindend vast welke prioriteitsvolgorde geldt bij tijdelijke of structurele tekorten, onder welke omstandigheden het watergebruik en zo nodig de productie van Eli Lilly worden beperkt, en welke afdwingbare eisen gelden voor waterbesparing, interne recycling, hergebruik van proceswater en het gebruik van alternatieve waterbronnen.
- Maak uitsluitend voor zover dit voor de wettelijke leveringsplicht en de verantwoordelijkheidsverdeling relevant is, onderscheid tussen huishoudelijk en sanitair gebruik enerzijds en industrieel procesgebruik anderzijds. Licht toe op welke wettelijke en bestuurlijke grondslag de levering van het industriële deel berust en welke partijen daarmee hebben ingestemd.

2. Netcongestie, tijdelijke gasgestookte energievoorziening en prioritering van schaarse netcapaciteit¹

De regio kampt al met een tekort aan beschikbare netcapaciteit. De vraag is daarom niet alleen of de aansluiting van Eli Lilly technisch kan worden gerealiseerd, maar ook welke maatschappelijke projecten daardoor later, duurder of helemaal niet kunnen worden aangesloten. Daarbij moet niet worden uitgegaan van de onbewezen veronderstelling dat de netcongestie rond 2030 voldoende zal zijn opgelost.

Dat deze schaarste in de regio concreet is, blijkt ook uit de informatie van de gemeente Leiden: nieuwe aanvragen voor grootverbruikersaansluitingen komen daar vanwege netcongestie op een wachtlijst en kunnen pas worden gehonoreerd wanneer het net is uitgebreid of beter wordt benut. Tegen die achtergrond maakt het ontwerpbesluit niet inzichtelijk op welke grond Eli Lilly tijdig over de benodigde capaciteit kan beschikken, of het bedrijf voorrang krijgt en, zo ja, waarom die voorrang gerechtvaardigd is ten opzichte van woningbouw, maatschappelijke voorzieningen en andere ondernemingen.²

Het ontwerpbesluit vermeldt dat het totale energieverbruik in de GOFLO is beschreven en dat later een verduurzamingsplan wordt opgesteld waarin onder meer netcongestie aan de orde komt. De stukken gaan ervan uit dat Eli Lilly tot ongeveer 2030 onvoldoende capaciteit van het

¹ De gegevens in deze paragraaf zijn afkomstig uit GOFLO:

- Hoofdbijlage – Goede onderbouwing van de effecten op de fysieke leefomgeving
- Bijlage 10 – Onderzoek geluid/akoestiek
- Bijlage 11 – Onderzoek luchtkwaliteit met bijlagen
- Bijlage 12.1 – Stikstofdepositieberekening

² Zie: <https://gemeente.leiden.nl/projecten/vol-stroomnet-in-leiden-netcongestie/>

openbare elektriciteitsnet heeft en daarom gebruikmaakt van een tijdelijke modulaire elektriciteitsvoorziening met meerdere gasgestookte generatoren.

Deze generatoren kunnen volgens de rekenmodellen continu en met wisselende belasting worden ingezet. De ontwerpvoorwaarden staan een maximaal gezamenlijk elektrisch vermogen toe van 12 MVA, gelijkgesteld aan 9,6 MW, en maximaal zeven gelijktijdig draaiende generatoren. Het maximale aardgasverbruik bedraagt 9.188.875 m³ per jaar. De verwachte beëindiging ligt in het tweede kwartaal van 2030, maar de harde gebruiksgrens in de ontwerpvoorwaarden is 1 januari 2031. Na volledige aansluiting op het openbare elektriciteitsnet moeten de generatoren binnen zes maanden worden ontmanteld en afgevoerd.

Daarmee is vergunningverlening feitelijk mede gebaseerd op de verwachting dat rond 2030 voldoende netcapaciteit beschikbaar komt. Het dossier maakt echter niet inzichtelijk waarop die verwachting berust, welke concrete netuitbreidingen daarvoor nodig zijn, welke besluiten en investeringen al zijn genomen en wat er gebeurt wanneer de aansluiting later beschikbaar komt of onvoldoende capaciteit biedt. Evenmin blijkt of de tijdelijke elektriciteitsvoorziening dan kan worden verlengd, vervangen of op andere wijze voortgezet.

De fractie vindt dat een toekomstige netaansluiting niet als vaststaand gegeven mag worden behandeld zolang deze niet concreet, tijdig en afdwingbaar is verzekerd. De mogelijkheid dat netcongestie ook na 2030 voortduurt, moet als volwaardig scenario worden beoordeeld. Daarbij moet worden voorkomen dat een tijdelijke gasgestookte voorziening door vertraging feitelijk een langdurige oplossing wordt.

De stukken zijn bovendien niet eenduidig over het aantal, type en vermogen van de generatoren. Het luchtkwaliteitsonderzoek noemt vier generatoren van elk 2,5 MW elektrisch en 3 MVA. Het stikstofonderzoek gaat uit van generatoren van elk 1,4 MW elektrisch en 3,6 MW thermisch ingangsvermogen. Het akoestisch onderzoek modelleert acht opgestelde generatoren, waarvan er zes gelijktijdig draaien, terwijl de ontwerpvoorwaarde maximaal zeven gelijktijdig draaiende generatoren toestaat. Ook de formulering “thermisch vermogen van 12 MVA” lijkt technisch onjuist, omdat MVA een eenheid voor elektrisch schijnbaar vermogen is. Daardoor is uit het dossier niet eenduidig vast te stellen welke installatie precies wordt vergund.

De generatoren veroorzaken daarnaast extra uitstoot. Voor NO_x-reductie wordt SCR toegepast en worden maximale emissieconcentraties en continue emissiebewaking voorgeschreven. Niettemin leidt het gebruik van de generatoren volgens de stikstofberekening tot een hogere depositiebijdrage in Meijendel & Berkheide dan in de situatie zonder generatoren. De fractie vindt dat deze tijdelijke extra belasting niet alleen technisch aan normen moet worden getoetst, maar ook moet worden afgewogen tegen het regionale beleid om het gebruik van aardgas en fossiele energie terug te dringen.

De fractie wijst erop dat het hier niet gaat om warmtekrachtkoppeling. Uit het dossier blijkt niet dat de restwarmte van de generatoren wordt benut. Daarnaast zijn drie afzonderlijke gasgestookte stoomketels voorzien voor het productieproces, waarvan er maximaal twee continu in bedrijf kunnen zijn. Deze stoomketels lijken, anders dan de generatoren, niet zonder meer tijdelijk. De energievoorziening van het project bestaat daarmee niet alleen uit een tijdelijke nood- of overbruggingsvoorziening, maar omvat ook structureel aardgasgebruik voor het productieproces.

Niet blijkt dat volwaardig is onderzocht in hoeverre de tijdelijke elektriciteitsvoorziening en de proceswarmtevraag geheel of gedeeltelijk kunnen worden ingevuld met een combinatie van

lokale zonne- of windenergie, batterijopslag, vraagsturing, elektrische boilers, hoge-temperatuurwarmteopslag, geothermie of andere fossielarme technieken. Het college dient afzonderlijk te motiveren waarom aardgas noodzakelijk is voor zowel de tijdelijke elektriciteitsopwekking als de productie van stoom.

Daarbij moet niet uitsluitend naar oplossingen op het terrein van Eli Lilly zelf worden gekeken. In de regio zijn bestaande en geplande voorzieningen voor elektriciteit en warmte aanwezig waarin aardgas, warmtenetten, warmteopslag en andere energiebronnen een rol spelen. Het dossier maakt niet inzichtelijk of is onderzocht of de elektriciteits- en proceswarmtevraag van Eli Lilly geheel of gedeeltelijk kan worden ingepast in of gekoppeld aan de regionale energie- en warmte-infrastructuur. Evenmin wordt gemotiveerd waarom warmte-uitwisseling, gezamenlijke opslag, regionale warmtebronnen of andere vormen van systeemintegratie niet haalbaar of toereikend zijn.

De fractie vindt het moeilijk uitlegbaar dat inwoners, bedrijven en overheden worden aangespoord en financieel belast om van aardgas af te gaan, terwijl voor een nieuwe grootschalige industriële ontwikkeling een zeer omvangrijk tijdelijk en mogelijk deels structureel aardgasgebruik wordt toegestaan. Dat betekent niet dat iedere tijdelijke gasgestookte voorziening per definitie onmogelijk is, maar wel dat het college moet motiveren waarom deze uitzondering noodzakelijk, proportioneel en tijdelijk is en welke precedentwerking daarvan uitgaat voor andere bedrijven die door netcongestie geen aansluiting kunnen krijgen.

Verzoek aan het college: maak concreet:

- op welke onderbouwde planning de volledige netaansluiting rond 2030 berust;
- welke netuitbreidingen, besluiten, investeringen en overeenkomsten daarvoor noodzakelijk en reeds verzekerd zijn;
- welke scenario's gelden wanneer de aansluiting later beschikbaar komt of onvoldoende capaciteit biedt;
- of verlenging of vervanging van de tijdelijke generatorvoorziening juridisch is uitgesloten;
- welk exact aantal, type, nominaal vermogen en gebruiksprofiel van de generatoren wordt vergund;
- hoe de tegenstrijdigheden tussen het luchtkwaliteits-, stikstof- en akoestisch onderzoek worden opgelost;
- waarom maximaal zeven generatoren gelijktijdig mogen draaien terwijl onderzoeken van andere aantallen uitgaan;
- waarom de restwarmte van de generatoren niet wordt benut;
- welke alternatieven voor gasgestookte elektriciteitsopwekking zijn onderzocht, waaronder lokale hernieuwbare opwek, batterijopslag en vraagsturing;
- welke alternatieven voor gasgestookte stoomproductie zijn onderzocht, waaronder elektrificatie en hoge-temperatuurwarmteopslag, en waarom deze niet haalbaar of toereikend worden geacht;
- welke maximale jaarlijkse draaiuren, brandstofverbruiken en emissies worden toegestaan;
- welke gevolgen het tijdelijke en structurele aardgasgebruik heeft voor regionale klimaat- en verduurzamingsdoelen;
- waarom deze gasgestookte voorziening voor Eli Lilly wel aanvaardbaar wordt geacht en welke criteria gelden voor vergelijkbare verzoeken van andere bedrijven;

- welke maatschappelijk noodzakelijke projecten door de elektriciteitsvraag van Eli Lilly kunnen worden vertraagd of verdrongen.

3. Woningmarkt, personeelsgroei en regionale verdringing

De komst van een grote werkgever kan de vraag naar woningen verder vergroten in een regio waar betaalbare woonruimte al schaars is. Nieuwe woningen zijn niet automatisch ‘vrije capaciteit’: zij zijn in de eerste plaats nodig om de bestaande woningnood op te vangen.

Het ontwerpbesluit stelt dat circa 80% van de werknemers uit de regio zal komen en dat ongeveer 20% zich mogelijk nieuw zal vestigen. Omdat in de directe omgeving duizenden woningen worden gebouwd, concludeert het college dat de extra druk op de woningmarkt beperkt en beheersbaar blijft.

Het ontwerpbesluit gaat elders uit van maximaal 580 medewerkers per dag en circa 500 gelijktijdig aanwezige personen. Niet inzichtelijk wordt echter gemaakt hoeveel van deze medewerkers daadwerkelijk al in de regio wonen, hoeveel huishoudens zich als gevolg van de vestiging nieuw zullen vestigen, waarop de verhouding van 80% en 20% is gebaseerd, welke woningtypen en prijsklassen nodig zijn en in hoeverre verdringing van bestaande woningzoekenden kan ontstaan.

De fractie vindt de conclusie dat de extra woningvraag beperkt en beheersbaar is daarom onvoldoende controleerbaar onderbouwd.

Verzoek aan het college: onderbouw de personeels- en huishoudensprognose, de verwachte vraag per woningcategorie en de gevolgen voor starters, lage en middeninkomens en andere woningzoekenden in Katwijk en de omliggende gemeenten.

4. Regionale mobiliteit en woon-werkverkeer

De gevolgen van de vestiging beperken zich niet tot de directe toegang tot het terrein. De woonplaats van werknemers, ploegendiensten, vrachtverkeer en de beschikbaarheid van openbaar vervoer bepalen samen hoeveel extra autoverkeer en regionale verkeersdruk ontstaan.

Het ontwerpbesluit noemt parkeerregulering, nieuwe fietsverbindingen, HOV-haltes, fietsparkeervoorzieningen en een nog op te stellen mobiliteitsplan. Tegelijkertijd erkent het besluit dat bestaande verkeersknelpunten aanwezig zijn, dat een mobiliteitstransitie noodzakelijk is en dat regionale besluitvorming over oplossingen pas later wordt verwacht.

Hoewel het ontwerpbesluit concrete uitgangspunten bevat voor het maximale aantal medewerkers en het aantal auto- en fietsparkeerplaatsen, zijn het mobiliteitsplan, de regionale mobiliteitstransitie en een deel van de infrastructurele oplossingen nog toekomstig. Niet zichtbaar is welke juridisch afdwingbare doelen gelden voor de modal split, het feitelijke autogebruik, vrachtverkeer, verkeersveiligheid en bereikbaarheid tijdens ploegwisselingen en calamiteiten.

De fractie vindt dat de leefbaarheid en bereikbaarheid van omliggende woongebieden niet afhankelijk mogen worden gemaakt van een mobiliteitsplan dat pas na vergunningverlening wordt uitgewerkt.

Verzoek aan het college: leg vóór vergunningverlening vast welke maximale verkeersgeneratie wordt toegestaan, welke mobiliteitsmaatregelen tijdig gereed moeten zijn, welke doelen gelden voor fiets en openbaar vervoer en welke corrigerende maatregelen volgen wanneer de feitelijke verkeersdruk groter blijkt.

5. Gevolgen voor de regionale arbeidsmarkt, publieke sectoren en bestaande bedrijven

Werkgelegenheid is niet uitsluitend een voordeel wanneer werknemers worden geworven uit sectoren die zelf al met ernstige tekorten kampen. Personeel voor zorg, techniek, nutsvoorzieningen, toezicht en vergunningverlening is eveneens een schaars publiek goed.

Het ontwerpbesluit beoordeelt de verwachte werkgelegenheid vooral als economische opbrengst en bespreekt daarnaast de gevolgen voor huisvesting en mobiliteit. Een analyse van de mogelijke gevolgen voor de reeds krappe regionale arbeidsmarkt en maatschappelijk noodzakelijke sectoren ontbreekt echter.

De fractie vindt dat werkgelegenheid niet alleen in aantallen mag worden gepresenteerd, maar ook moet worden beoordeeld op de gevolgen voor andere sectoren die essentieel zijn voor inwoners en publieke dienstverlening.

Daarbij moet worden onderscheiden tussen werkgelegenheid voor groepen die nu moeilijk werk vinden en werving uit beroepsgroepen waarin al ernstige tekorten bestaan. Werkgelegenheid is maatschappelijk niet zonder meer een nettovoordeel wanneer dezelfde werknemers daardoor niet meer beschikbaar zijn voor woningbouw, zorg, techniek, nutsvoorzieningen of andere regionale bedrijven.

De mogelijke verdringing beperkt zich bovendien niet tot publieke en maatschappelijke sectoren. Ook binnen de bouw, techniek, laboratoria en het bestaande life-sciencescluster kan de personeelsvraag van Eli Lilly leiden tot hogere loonkosten, vertraging van andere projecten en het wegtrekken van schaars personeel bij bestaande bedrijven en instellingen. Dat is juist relevant nu het ontwerpbesluit ervan uitgaat dat een groot deel van de werknemers uit de regio zal worden geworven.

Verzoek aan het college: voer een regionale arbeidsmarkttoets uit en maak inzichtelijk uit welke beroepsgroepen personeel wordt geworven, welk deel uit de regio afkomstig zal zijn en in hoeverre daardoor bestaande tekorten, hogere loonkosten, vertraging van woningbouw en andere projecten of personeelsverdringing bij publieke instellingen en bestaande regionale bedrijven kunnen ontstaan.

6. Cumulatie van schaarste aan water, energie, ruimte, arbeid en infrastructuur

Een ontwikkeling kan op ieder afzonderlijk onderdeel misschien inpasbaar lijken en toch maatschappelijk onaanvaardbaar zijn door de gezamenlijke aanslag op meerdere schaarse voorzieningen.

Het college noemt het ontwerpbesluit een integrale beoordeling en stelt dat de adviezen van verschillende beleidsafdelingen in samenhang zijn gezien. In de uitwerking worden drinkwater, energie, woningmarkt, mobiliteit, natuur, afvalwater en economie echter vooral afzonderlijk behandeld.

Een herkenbare analyse ontbreekt van de gezamenlijke druk op water, netcapaciteit, ruimte, woningbouw, wegen, openbaar vervoer, riool- en afvalwaterinfrastructuur en publieke investeringscapaciteit.

Ook binnen de regionale warmte- en energievoorziening ontbreekt een herkenbare cumulatieve afweging. In Leiden is reeds een aardgasgestookte warmtekrachtcentrale van Uniper in bedrijf.

Daarnaast wordt voor warmtecentrale De Sleutel een gasgestookte piek- en back-upvoorziening gerealiseerd als onderdeel van de aansluiting op WarmtelinQ. (Vlakbij de beoogde fabriek van Eli Lilly.) Voor Eli Lilly worden tijdelijke gasgestookte elektriciteitsgeneratoren en afzonderlijke gasgestookte stoomketels toegestaan. Deze voorzieningen verschillen in functie en techniek, maar leggen gezamenlijk beslag op aardgas en veroorzaken gezamenlijk emissies.

Het ontwerpbesluit maakt niet duidelijk hoe het aardgasgebruik van Eli Lilly zich verhoudt tot deze bredere regionale energie-infrastructuur, de beschikbaarheid van warmtebronnen, regionale klimaatdoelen en de noodzaak om fossiele opwek zoveel mogelijk te beperken. Evenmin blijkt of samenwerking, uitwisseling van warmte, gezamenlijke opslag of andere systeemoplossingen zijn onderzocht. Door iedere voorziening afzonderlijk te beoordelen, kan een regionaal energiesysteem ontstaan met meerdere naast elkaar functionerende fossiele installaties, terwijl efficiëntere en minder fossiele combinaties mogelijk buiten beeld blijven.

De fractie vindt dat een optelsom van afzonderlijke 'akkoorden' nog geen integrale brede-welvaartsafweging vormt.

Verzoek aan het college:

- voer een samenhangende regionale schaarste- en capaciteitstoets uit waarin ook de beschikbaarheid van arbeid en de verdringing van bestaande publieke en private activiteiten worden betrokken;
- betrek daarbij ook de gezamenlijke aardgasvraag en emissies van bestaande en geplande regionale energie- en warmtevoorzieningen en onderzoek of systeemintegratie, warmte-uitwisseling, opslag of gezamenlijke voorzieningen tot een lager fossiel energiegebruik kunnen leiden.

II. Bescherming van inwoners, dieren, natuur en leefomgeving

7. Milieu, toezicht, monitoring en handhaving

Wettelijke normen zijn een ondergrens en geen garantie dat geen schade aan gezondheid, dieren, natuur, water, lucht en bodem optreedt. De fractie vindt dat vervuiling zoveel mogelijk moet worden voorkomen en dat onzekerheden niet op de omgeving mogen worden afgewenteld.

Het ontwerpbesluit behandelt verschillende milieuaspecten afzonderlijk en bevat op onderdelen voorwaarden en maatwerkvoorschriften. Een samenhangend en onafhankelijk systeem van nulmetingen, monitoring, openbaarheid en interventie ontbreekt echter.

Niet wordt systematisch vastgelegd wie meet, welke stoffen en effecten worden gevolgd, welke signalerings- en grenswaarden gelden, hoe meetgegevens openbaar worden gemaakt en onder welke omstandigheden de bedrijfsvoering moet worden aangepast, beperkt of stilgelegd.

De fractie vindt dat monitoring nooit in de plaats mag komen van een volledige beoordeling vooraf, maar wel noodzakelijk is om aannames te controleren en snel in te grijpen wanneer de werkelijke belasting groter blijkt.

De fractie stelt daarnaast vast dat de conclusie dat de inrichting niet onder het Seveso-regime valt, niet op een ruime veiligheidsmarge berust. Uit de Seveso-analyse volgt een cumulatieve

uitkomst van circa 0,83 ten opzichte van de lower-tier drempelwaarde van 1,0. Daarmee blijft de berekende situatie onder de drempel, maar ligt zij daar relatief dicht bij.³

Deze conclusie is bovendien afhankelijk van verschillende aannames over onder meer aantallen batches, opslagtermijnen, hoeveelheden gevaarlijke stoffen, reinigingsfrequenties, solvent recovery, maximale voorraden in de multiproductfaciliteit en het beheer van kleine laboratoriumvolumes. Ook de classificatie van ethanol met methanol is afhankelijk van de wijze waarop het mengsel wordt opgeslagen en gebruikt, waaronder temperatuur en druk.

De rapporten geven zelf aan dat wijzigingen in stoffen, hoeveelheden, procescondities of configuratie opnieuw moeten worden beoordeeld om te waarborgen dat de inrichting onder de Seveso-drempel blijft. Dat betekent dat de huidige conclusie niet los kan worden gezien van de precieze vergunningruimte en van de vraag welke toekomstige wijzigingen zonder nieuwe integrale beoordeling mogelijk zijn.

De fractie vindt het daarom onvoldoende wanneer uitsluitend wordt uitgegaan van de door de initiatiefnemer opgegeven normale bedrijfsvoering. Ook reële worstcasescenario's, maximale opslaghoeveelheden, piekvoorraden, tijdelijke wijzigingen, onderhoudssituaties en toekomstige productiewijzigingen moeten worden betrokken. Zolang niet overtuigend is aangetoond dat de Seveso-drempels onder alle vergunde omstandigheden worden onderschreden, kan niet worden volstaan met de conclusie dat het Seveso-regime niet van toepassing is.

Verzoek aan het college: De fractie verzoekt het college:

- inzichtelijk te maken welke exacte stoffen, hoeveelheden, opslagcondities en procescondities aan de Seveso-beoordeling ten grondslag liggen;
- te verklaren waarom de relatief beperkte marge tot de lower-tier drempel voldoende robuust wordt geacht;
- een worstcaseberekening uit te voeren op basis van de maximale vergunde hoeveelheden en niet alleen de verwachte bedrijfsvoering;
- juridisch vast te leggen welke wijzigingen in stoffen, hoeveelheden, processen en opslag alleen na een nieuwe Seveso-beoordeling mogen plaatsvinden;
- toe te lichten hoe wordt voorkomen dat cumulatieve wijzigingen ertoe leiden dat de inrichting alsnog onder het Seveso-regime valt;
- gemotiveerd uiteen te zetten waarom, gelet op de omvang, onzekerheden en samenloop van milieueffecten, geen volledige milieueffectrapportage nodig is.

8. Vergunningverlening terwijl noodzakelijk natuuronderzoek nog ontbreekt

Uit het ontwerpbesluit blijkt dat voor verschillende beschermde soorten nog nader onderzoek nodig is. Daardoor staat vóór de vergunningverlening niet vast welke beschermde dieren en planten op en rond de locatie aanwezig zijn, welke gevolgen de bouw en bedrijfsvoering voor hen hebben en of aantasting daadwerkelijk kan worden voorkomen. Toch acht het college de ontwikkeling uitvoerbaar en wil het de ontbrekende onderzoeken, natuurtoestemmingen en maatregelen grotendeels in een later stadium laten afronden.

³ Zie Goflo:

- Bijlage 8_2_1 – Seveso-analyse Jacobs;
- Bijlage 8_2_2 – Seveso-analyse TAUW.

De fractie vindt deze volgorde onjuist. Het gaat niet alleen om de vraag of voor afzonderlijke werkzaamheden later nog een natuurtoestemming kan worden verkregen. De ontbrekende informatie is ook nodig voor de voorafgaande ruimtelijke en politieke keuze of een fabriek van deze omvang op deze locatie wenselijk en aanvaardbaar is.

Het Valkenburgse Meer en de omliggende gebieden zijn leefgebied voor dieren en planten, vormen een ecologische verbinding en hebben betekenis als recreatie- en stiltegebied. De beoordeling moet daarom niet beperkt blijven tot het directe bouwvlak. Ook de gevolgen van bouwactiviteiten, permanente verlichting, geluid, verkeer, veranderingen in waterhuishouding en verstoring van ecologische verbindingen moeten vóór het definitieve besluit bekend zijn.

Wanneer pas na vergunningverlening duidelijk wordt welke soorten en natuurwaarden aanwezig zijn en welke aantasting ontstaat, is de hoofdkeuze voor de locatie en het industriële ontwerp al gemaakt. De uitkomsten van het natuuronderzoek kunnen dan nog slechts leiden tot aanpassingen binnen een plan dat in hoofdzaak vaststaat.

Zonder afgerond onderzoek kan niet worden vastgesteld of de noodzakelijke maatregelen binnen het gekozen ontwerp passen, of dat de aanwezigheid van beschermde soorten gevolgen moet hebben voor de locatie, omvang, inrichting of zelfs de uitvoerbaarheid van het project. Natuur en dieren mogen geen sluitpost zijn van een industrieel ontwerp dat al in hoofdzaak vaststaat.

De fractie vindt het daarom onvoldoende om te verwijzen naar later te verlenen natuurtoestemmingen, mitigerende maatregelen of compensatie. Eerst moet worden aangetoond welke natuurwaarden worden geraakt en of aantasting kan worden voorkomen. Pas daarna kan een volledig geïnformeerde afweging over de aanvaardbaarheid van de vestiging op deze locatie plaatsvinden.

Verzoek aan het college: rond vóór het definitieve besluit alle noodzakelijke soorten- en gebiedsonderzoeken af en maak openbaar:

- welke onderzoeken nog ontbreken of onvolledig zijn;
- op welke beschermde soorten, habitats en ecologische functies zij betrekking hebben;
- welke effecten worden verwacht van bouw, verlichting, geluid, verkeer, waterverandering en bedrijfsvoering;
- welke gevolgen de mogelijke onderzoeksuitkomsten kunnen hebben voor locatie, omvang, inrichting en uitvoerbaarheid van het project;
- welke aanpassingen of beperkingen verplicht worden wanneer aantasting niet kan worden uitgesloten;
- onder welke omstandigheden de uitkomsten ertoe kunnen leiden dat de vergunning niet kan worden verleend;
- hoe wordt geborgd dat aantasting wordt voorkomen en compensatie slechts als laatste mogelijkheid wordt toegepast;
- neem pas een definitief besluit nadat deze informatie openbaar beschikbaar is en belanghebbenden daarop volwaardig hebben kunnen reageren.

9. Bescherming van toekomstige generaties en voorkoming van onomkeerbare gevolgen

De keuze voor een grootschalige fabriek legt voor lange tijd beslag op ruimte, water, energie en infrastructuur. De voordelen worden in het heden verwacht, terwijl milieuschade, verlies van natuur en publieke kosten ook bij toekomstige generaties terecht kunnen komen.

Het ontwerpbesluit noemt klimaatrisico's, duurzaamheid, waterbesparing, biodiversiteit en circulaire materialen, maar stelt tegelijk dat deze aspecten in het project verder worden uitgewerkt. Ook andere essentiële keuzes worden doorgeschoven naar latere plannen, onderzoeken en vergunningen.

Daarmee blijft onvoldoende inzichtelijk hoe de volledige levensduur van de fabriek, toekomstige uitbreiding, bedrijfsbeëindiging, ontmanteling, herstel en mogelijke langetermijnschade zijn beoordeeld en financieel en juridisch geborgd.

Evenmin is juridisch en financieel geborgd wie de reeds gemaakte publieke kosten draagt indien Eli Lilly haar investerings-, productie- of werkgelegenheidsplannen na publieke investeringen geheel of gedeeltelijk terugschroeft. De recente ontwikkeling rond de vestiging in Alzey in Duitsland, waar Lilly de oorspronkelijk geplande investering met ongeveer de helft heeft verminderd, laat zien dat dit risico reëel is.

De fractie vindt dat onomkeerbare beslissingen niet mogen worden genomen op basis van maatregelen die pas later worden ontworpen. Bij onzekerheid over ernstige of langdurige gevolgen moet het voorzorgsbeginsel leidend zijn.

Verzoek aan het college: beoordeel de gevolgen over de volledige levensduur van de inrichting en borg vooraf de kosten en verplichtingen voor klimaatbestendigheid, toekomstige uitbreiding, bedrijfsbeëindiging, ontmanteling, sanering en herstel.

II. Private baten en publieke lasten

10. Verdeling van maatschappelijke baten, lasten en risico's

Economische groei is geen doel op zichzelf. Een eerlijke afweging vereist dat zichtbaar is wie van de vestiging profiteert en wie de kosten, schaarste en risico's draagt.

Het ontwerpbesluit noemt economische versterking, werkgelegenheid en aantrekkingskracht op andere bedrijven, maar bevat geen samenhangende maatschappelijke kosten-batenanalyse. De economische onderbouwing verwijst onder meer naar de hoeveelheid toeleveranciers van een ander farmaceutisch bedrijf, zonder de baten en lasten van deze concrete vestiging te kwantificeren.

Niet inzichtelijk wordt gemaakt welke baten lokaal en regionaal neerslaan en welke lasten worden gedragen door inwoners, omliggende gemeenten, publieke voorzieningen, natuur en toekomstige generaties.

De fractie vindt het niet aanvaardbaar wanneer private economische baten worden voorgesteld als algemeen belang, terwijl publieke lasten en ecologische schade niet op vergelijkbare wijze worden berekend en gewogen.

Verzoek aan het college: maak een onafhankelijke maatschappelijke kosten-batenanalyse waarin economische opbrengsten, publieke investeringen, beslag op schaarse voorzieningen, milieuschade, risico's en verdelingseffecten in samenhang worden beoordeeld.

11. Geen afwenteling van publieke kosten op inwoners en overheden

Uit de bestuurlijke afspraken blijkt dat Rijk, provincie Zuid-Holland en gemeente Katwijk gezamenlijk meer dan €100 miljoen beschikbaar stellen voor nieuwe infrastructuur, met name rond de N206 en de Molentuinweg. De gemeente Katwijk draagt €31 miljoen bij. Rijk en provincie

dragen gezamenlijk €72 miljoen bij, waarbij vanuit de provincie €31 miljoen in de Kadernota 2027 is opgenomen en nog nadere afspraken nodig zijn over een deel van de resterende financiering.

Deze investeringen worden gepresenteerd als maatregelen voor bereikbaarheid en leefbaarheid binnen de bredere gebiedsontwikkeling Zijlhoek-De Woerd. De afspraken gelden bovendien alleen wanneer de gemeenteraad ermee instemt en Eli Lilly zich daadwerkelijk in Katwijk vestigt. Daarmee bestaat een directe bestuurlijke samenhang tussen de vestiging van Eli Lilly en de beschikbaarstelling van deze publieke middelen.

Ook uit de eerder gesloten comfort letter blijkt dat de komst van het bedrijf, de woningbouwontwikkeling en mogelijke infrastructurele maatregelen gezamenlijk worden gefaciliteerd. Genoemd worden onder meer een fietsbrug over de Oude Rijn, een ontsluiting op de N206 met een fietsonderdoorgang en een verkeersoplossing bij de Molentuinweg.

De comfort letter voorziet daarbij uitdrukkelijk in mogelijke inzet van rijksmiddelen, provinciale financiële middelen en uitvoeringscapaciteit, en gemeentelijke inzet op planvorming, grondbeleid en uitvoering. Daarnaast zal worden geprobeerd van de ontwikkelaar extra financiële middelen te verkrijgen, bovenop het reguliere kostenverhaal. De hoogte, voorwaarden en afdwingbaarheid van die bijdrage worden echter niet vermeld.

Daarmee staat vast dat aanzienlijke publieke middelen en publieke uitvoeringscapaciteit worden ingezet. Niet inzichtelijk is echter:

- welk deel van de investeringen ook zonder Eli Lilly noodzakelijk zou zijn;
- welk deel rechtstreeks of indirect door de vestiging wordt veroorzaakt;
- welk deel volledig op Eli Lilly of de ontwikkelaar wordt verhaald;
- welke bijdrage de ontwikkelaar bovenop het reguliere kostenverhaal daadwerkelijk heeft toegezegd;
- welke grondtransacties, grondwaarden en financiële voorwaarden met de ontwikkelaar zijn overeengekomen;
- welke kosten voor onderzoek, planvorming en voorbereiding reeds door publieke partijen zijn gemaakt;
- welke garanties, terugbetalingsverplichtingen of ontbindingsbepalingen gelden bij vertraging, verkleining of niet-realiseren van het project.

De comfort letter bepaalt wel dat partijen in beginsel hun eigen kosten dragen, terwijl de verdeling van onderzoekskosten later in de stuurgroep wordt vastgesteld. Daaruit blijkt niet dat alle projectgerelateerde publieke kosten op de initiatiefnemer worden verhaald.

Evenmin is juridisch en financieel geborgd wie de reeds gemaakte publieke kosten draagt indien Eli Lilly haar investerings-, productie- of werkgelegenheidsplannen na publieke investeringen geheel of gedeeltelijk terugschroeft. Juist wanneer overheden vooraf omvangrijke investeringen doen om een private vestiging mogelijk te maken, moeten de publieke belangen worden beschermd tegen het risico dat de private investering later wordt verkleind, vertraagd of beëindigd.

De vestiging van Eli Lilly is verbonden met aanzienlijke publieke investeringen in infrastructuur, planvorming, grondbeleid en uitvoeringscapaciteit. Het ontwerpbesluit maakt echter niet inzichtelijk welk deel van deze kosten door het project wordt veroorzaakt, welk deel volledig en afdwingbaar op de initiatiefnemer wordt verhaald en welke financiële waarborgen gelden bij

vertraging, verkleining of niet-realiseren. Zonder deze informatie kan niet worden beoordeeld of private economische baten gepaard gaan met een onevenredige afwenteling van kosten en risico's op inwoners, overheden en toekomstige generaties.

De fractie vraagt bovendien hoe de voorwaardelijke koppeling tussen omvangrijke publieke investeringen en de daadwerkelijke vestiging van één specifiek bedrijf zich verhoudt tot een open en onbevooroordeelde vergunningprocedure. Niet duidelijk is of reeds aangegane financiële en bestuurlijke verplichtingen feitelijke druk veroorzaken om de vergunning te verlenen en hoe is gewaarborgd dat weigering nog daadwerkelijk een reële uitkomst is.

Verzoek aan het college:

De fractie verzoekt het college daarom:

- alle relevante financiële, grond- en infrastructuurafspraken openbaar en controleerbaar te maken;
- per maatregel uiteen te zetten welk deel van de kosten samenhangt met Eli Lilly, woningbouw of andere gebiedsontwikkelingen;
- inzichtelijk te maken welke bedragen op Eli Lilly of de ontwikkelaar worden verhaald;
- de overeengekomen extra bijdrage bovenop het reguliere kostenverhaal bekend te maken;
- aan te geven welke garanties, terugbetalingsverplichtingen en ontbindings- of schadevergoedingsbepalingen gelden wanneer het project wordt vertraagd, verkleind of niet volledig wordt gerealiseerd;
- te motiveren waarom deze publieke inzet, afgezet tegen de maatschappelijke en ecologische lasten, in het algemeen belang is.

12. Onafhankelijke toetsing van economische baten en werkgelegenheid⁴

Wanneer economische verwachtingen zwaar meewegen in de besluitvorming, moeten zij minstens even zorgvuldig, onafhankelijk en controleerbaar worden onderbouwd als de maatschappelijke en ecologische risico's.

De economische beoordeling in het ontwerpbesluit is kort en overwegend positief. Het ontwerpbesluit gaat bij de mobiliteits- en parkeerbeoordeling uit van maximaal 580 medewerkers, maar maakt niet inzichtelijk hoeveel structurele en tijdelijke arbeidsplaatsen worden verwacht, welke functieprofielen daarbij horen, welk deel lokaal of regionaal kan worden ingevuld en op welke aannames deze werkgelegenheidseffecten zijn gebaseerd.

⁴ De beschrijving en beoordeling in deze paragraaf zijn gebaseerd op de GOFLO en de bijbehorende onderzoeks- en participatiestukken, in het bijzonder:

- Hoofdbijlage – Goede onderbouwing van de effecten op de fysieke leefomgeving;
- Bijlage 2 – Onderzoek activiteiten en milieuzonering;
- Bijlage 17 – Aanmeldnotitie milieueffectrapportagebeoordeling (MER);
- Bijlage 20.3 – Participatieplan en -verslag;
- Bijlage 9.3 – Parkeeronderzoek;
- Bijlage 12.1 – Stikstofdepositieberekening.

De aard van de activiteiten is in het dossier wel uitvoerig beschreven. In Katwijk zullen vaste orale geneesmiddelen en farmaceutische tussenproducten worden vervaardigd. De werkzaamheden omvatten onder meer het wegen en doseren van aangeleverde werkzame stoffen en hulpstoffen, sproeidrogen, vacuëndrogen, mengen, granuleren, tabletcompressie, coating, inkapseling, inspectie en opslag van bulktabletten. Ook zijn kwaliteitscontrolelaboratoria en kleinschalige pilotinstallaties voor procesontwikkeling en schaalvergroting voorzien. De primaire en secundaire consumentenverpakking vindt volgens de GOFLO echter buiten de locatie plaats.

Het dossier ondersteunt daarmee dat in Katwijk sprake zal zijn van complexe farmaceutische productie, kwaliteitscontrole en toegepaste procesontwikkeling. Het toont echter niet aan dat de locatie tevens een breed onderzoekscentrum wordt voor de ontdekking of ontwikkeling van nieuwe geneesmiddelen. Niet blijkt dat in Katwijk nieuwe werkzame stoffen worden ontdekt of gesynthetiseerd, preklinisch of klinisch onderzoek plaatsvindt of fundamenteel farmacologisch onderzoek wordt verricht.

Evenmin bevat het dossier een betrouwbare uitsplitsing van de aangekondigde werkgelegenheid. Er worden in algemene termen ongeveer 500 banen genoemd in productie, wetenschap, management en logistiek en functies op mbo-, hbo- en universitair niveau. Niet zichtbaar is echter hoeveel structurele fte daadwerkelijk betrekking hebben op onderzoek en ontwikkeling, procesontwikkeling, kwaliteitscontrole, engineering, productie, logistiek, administratie en management. Ook zijn de totale personeelsaantallen in de verschillende onderzoeken niet volledig consistent.

Toch spelen de verwachte economische voordelen een belangrijke rol in de rechtvaardiging van het project. De economische belofte wordt daarmee aanzienlijk stelliger gepresenteerd dan zij is onderbouwd.

De fractie vindt daarom dat de bijdrage aan het life-sciencescluster en de kwaliteit van de werkgelegenheid stelliger worden gepresenteerd dan het dossier toelaat. Complexe productie en laboratoriumwerk zijn niet hetzelfde als de vestiging van een volwaardig onderzoeks- en ontwikkelingscentrum.

Verzoek aan het college: laat Eli Lilly een controleerbare personeelsformatie overleggen met het aantal structurele fte per functiegroep, opleidingsniveau en activiteit. Maak daarbij afzonderlijk zichtbaar hoeveel functies betrekking hebben op onderzoek en ontwikkeling, procesontwikkeling, kwaliteitscontrole, engineering, productie, logistiek, administratie en management. Licht tevens toe hoe de verschillende personeelsaantallen in het parkeeronderzoek, het stikstofonderzoek en het participatiemateriaal met elkaar te verenigen zijn.

IV. Nut, noodzaak, alternatieven en democratische legitimiteit

13. Gemeenteraden en Provinciale Staten niet tijdig betrokken

De voorbereiding van de vestiging van Eli Lilly heeft niet uitsluitend binnen de gemeente Katwijk plaatsgevonden. Voor zover de fractie bekend, hebben ook het college van Leiden en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland bestuurlijk contact gehad over de vestiging. Niet blijkt echter dat de Leidse gemeenteraad, Provinciale Staten en de volksvertegenwoordigingen van

andere omliggende gemeenten tijdig en volledig zijn geïnformeerd of in staat zijn gesteld om vóór belangrijke bestuurlijke en financiële afspraken een openbaar politiek oordeel te geven.

Daardoor lijkt een situatie te zijn ontstaan waarin regionale bestuurders en ambtelijke organisaties wel bij de voorbereiding betrokken waren, maar de gekozen volksvertegenwoordigers die deze bestuurders controleren niet of pas laat. Dat is democratisch problematisch, juist omdat de gevolgen voor drinkwater, energie, woningmarkt, mobiliteit, arbeidsmarkt, natuur, infrastructuur en publieke financiën niet bij de gemeentegrens van Katwijk ophouden.

Bestuurlijk overleg met een college is niet hetzelfde als instemming van de gemeenteraad die dat college controleert. Evenmin kan betrokkenheid van Gedeputeerde Staten worden gelijkgesteld aan betrokkenheid van Provinciale Staten. Ambtelijke afstemming kan een openbare politieke belangenafweging niet vervangen.

Het bezwaar is niet uitsluitend dat regionale volksvertegenwoordigers geen formele adviesrol hebben gekregen. Het gaat erom dat zij hun eigen colleges en Gedeputeerde Staten niet tijdig konden controleren, geen openbare afweging konden maken en geen regionale voorwaarden konden formuleren voordat de bestuurlijke, financiële en infrastructurele betrokkenheid bij het project vergaand vorm kreeg.

Deze betrokkenheid is des te belangrijker omdat de vestiging samenhangt met omvangrijke publieke investeringen, infrastructurele maatregelen, inzet van publieke uitvoeringscapaciteit en de verdeling van schaarse voorzieningen. Wanneer meerdere overheden daarover overleggen of afspraken voorbereiden, moeten de betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten tijdig kunnen beoordelen onder welke voorwaarden publieke middelen en regionale capaciteit voor één private vestiging worden ingezet.

Dat individuele fracties of volksvertegenwoordigers later zelf een zienswijze kunnen indienen, herstelt dit gebrek niet. Een zienswijze van een fractie is niet hetzelfde als een openbaar debat en een politiek besluit van een gemeenteraad of van Provinciale Staten.

Gelet op de gemeentegrensoverschrijdende gevolgen had een openbare en politiek controleerbare regionale afweging voor de hand gelegen. Daarbij hadden de betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten vóór belangrijke afspraken volledig moeten worden geïnformeerd en in staat moeten worden gesteld een zelfstandig oordeel te geven en regionale voorwaarden te formuleren.

Verzoek aan het college: maak een volledige en controleerbare tijdlijn openbaar van de regionale bestuurlijke en politieke betrokkenheid bij de vestiging van Eli Lilly. Maak daarbij inzichtelijk:

- welke colleges, Gedeputeerde Staten, ambtelijke organisaties en andere overheidsorganen vanaf welk moment betrokken waren;
- welke informatie, verzoeken, conceptafspraken en toezeggingen tussen deze partijen zijn uitgewisseld;
- wanneer de betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten hierover zijn geïnformeerd;
- welke bestuurlijke, financiële en infrastructurele afspraken al waren gemaakt of voorbereid voordat de betrokken volksvertegenwoordigingen zich daarover konden uitspreken;

- of en hoe zij in staat zijn gesteld voorwaarden te formuleren, hun colleges te controleren en een openbaar politiek oordeel te geven;
- waarom geen gezamenlijke openbare regionale behandeling heeft plaatsgevonden;
- hoe het ontbreken van tijdige democratische betrokkenheid wordt meegewogen bij het definitieve besluit.

14. Maatschappelijk nut en noodzaak van vestiging op deze locatie

Een zwaarwegend algemeen belang kan niet uitsluitend worden aangenomen op basis van verwachte werkgelegenheid, economische groei en spin-off. Zeker bij een grootschalige ontwikkeling op een kwetsbare en schaarse locatie moet concreet worden gemotiveerd welk publiek belang wordt gediend, welk maatschappelijk probleem wordt opgelost en waarom juist deze locatie daarvoor noodzakelijk is.

Het ontwerpbesluit erkent dat de locatie primair is bestemd voor glastuinbouw en dat afwijking alleen mogelijk is wanneer sprake is van een zwaarwegend algemeen belang en er geen reëel alternatief bestaat. Vervolgens wordt echter vooral gewezen op de ligging binnen een aangewezen buitenstedelijke bedrijfslocatie en op de verwachte economische betekenis van de vestiging.

De economische onderbouwing maakt niet concreet waarom deze verwachte voordelen zwaar genoeg wegen om afwijking van de bestemming en het beslag op natuur, recreatie, ruimte, water, energie en andere publieke voorzieningen te rechtvaardigen. De fractie is daarom van mening dat het zwaarwegende algemene belang niet kan worden afgeleid uit economische verwachtingen alleen.

Buiten het ontwerpbesluit is de vestiging mede in verband gebracht met de Europese leveringszekerheid van geneesmiddelen en het vermogen van Europa om zelf medicijnen te produceren⁵. Voor zover het college ook aan dit argument betekenis toekent bij de beoordeling van het zwaarwegende algemene belang, moet controleerbaar zijn welke productie daadwerkelijk in Katwijk plaatsvindt en hoe deze bijdraagt aan de Nederlandse of Europese leveringszekerheid. Uit openbare berichtgeving blijkt dat in de eerste fase vooral geneesmiddelen tegen obesitas zullen worden geproduceerd⁶. De fractie spreekt in deze zienswijze geen oordeel uit over de medische wenselijkheid van deze geneesmiddelen. Wel moet inzichtelijk zijn voor welke markten de productie bestemd is en waarom juist deze productie als zwaarwegend maatschappelijk of nationaal belang kan worden aangemerkt.

Uit de GOFLO blijkt dat bij de beschreven geneesmiddelenproductie in Katwijk hoofdzakelijk fysische verwerkingsstappen plaatsvinden. De werkzame farmaceutische stoffen worden als grondstof in bulk op de locatie ontvangen en vervolgens onder meer opgelost, gesproeidroogd, gemengd en tot tabletten of andere vaste orale vormen verwerkt. Chemische of biologische productie van de werkzame stoffen zelf wordt voor de locatie niet beschreven. Het dossier vermeldt evenmin in welke fabriek, in welk land of door welke leverancier deze werkzame stoffen worden geproduceerd.⁷

⁵ Zie: <https://www.leidschdagblad.nl/regio/duin-en-bollenstreek/zelfs-bij-een-ramp-kan-er-geen-lekkage-ontstaan.-lilly-directeur-marco-frenken-over-de-fabriek-die-oprijst-aan-het-valkenburgse-meer/156576712.html>

⁶ Zie eveneens het in de vorige voetnoot genoemde artikel.

⁷ Zie de GOFLO, deze documenten:

- Hoofdbijlage – Goede onderbouwing van de effecten op de fysieke leefomgeving;
- Bijlage 2 – Onderzoek activiteiten en milieuzonering;

Dat onderscheid is relevant voor de gestelde bijdrage aan Europese leveringszekerheid en strategische autonomie. Een Europese locatie voor formulering, verwerking en kwaliteitscontrole kan waardevol zijn, maar borgt niet zonder meer de strategische autonomie of leveringszekerheid wanneer de werkzame stoffen elders worden geproduceerd en hun herkomst en beschikbaarheid niet inzichtelijk zijn.

Het ontwerpbesluit maakt niet duidelijk of de aard van de te produceren geneesmiddelen juridisch is begrensd, of de productie zonder een nieuwe ruimtelijke afweging kan worden gewijzigd of uitgebreid en of aan de vestiging enige afdwingbare verplichting is verbonden om bij te dragen aan de Nederlandse of Europese geneesmiddelenvoorziening. Zonder deze informatie kan het gestelde maatschappelijke en nationale belang niet zelfstandig en controleerbaar worden beoordeeld.

De fractie concludeert daarom dat het ontwerpbesluit onvoldoende motiveert waarom juist deze productie, in deze omvang en op deze locatie, een zwaarwegend algemeen belang vertegenwoordigt. Een algemene verwijzing naar werkgelegenheid, economische spin-off, geneesmiddelenproductie en leveringszekerheid is daarvoor onvoldoende zolang niet duidelijk is welke concrete publieke belangen worden gerealiseerd en hoe deze juridisch zijn geborgd.

Verzoek aan het college: De fractie verzoekt het college inzichtelijk te maken:

- welke categorieën geneesmiddelen in Katwijk zullen worden geproduceerd;
- welke productiestappen op de locatie plaatsvinden en welke onderdelen van de productieketen elders worden uitgevoerd;
- in welke landen en productielocaties de gebruikte werkzame farmaceutische stoffen worden geproduceerd en van welke leveranciers of productieketens de vestiging afhankelijk blijft;
- welk deel van de productie is bestemd voor Nederland, Europa en andere markten;
- op welke wijze de productie aantoonbaar bijdraagt aan de leveringszekerheid van maatschappelijk noodzakelijke geneesmiddelen;
- in hoeverre de toegestane productie later kan worden gewijzigd, uitgebreid of vervangen door andere productie;
- welke juridisch afdwingbare voorwaarden waarborgen dat het aangevoerde maatschappelijke en nationale belang daadwerkelijk wordt gerealiseerd;
- waarom deze productie juist op deze locatie moet plaatsvinden en welke minder belastende alternatieven zijn onderzocht.

15. Minder belastende alternatieven voor locatie, schaal en bedrijfsvoering

Voordat een kwetsbare locatie en schaarse publieke voorzieningen langdurig worden vastgelegd, moeten reële minder belastende alternatieven serieus en transparant worden onderzocht.

Het ontwerpbesluit vermeldt dat afwijking van de glastuinbouwbestemming alleen mogelijk is wanneer geen alternatief bestaat. Een daadwerkelijke beschrijving en vergelijking van alternatieven ontbreekt echter.

- Bijlage 17 – Aanmeldnotitie milieueffectrapportagebeoordeling (MER).

Niet zichtbaar is onderzocht of een andere locatie, kleinere schaal, gefaseerde ontwikkeling, lager waterverbruik, gesloten waterkringloop, andere energievoorziening, andere lozingsroute of minder belastende bedrijfsvoering mogelijk is.

De fractie vindt dat het ontbreken van een kenbare alternatievenafweging extra zwaar weegt nu de gekozen locatie wordt gekenmerkt door schaarste, natuur- en recreatiewaarden en samenloop met grote gebiedsontwikkelingen.

De alternatievenafweging moet zich niet beperken tot andere manieren waarop Eli Lilly haar fabriek kan realiseren. Ook moet worden onderzocht welke andere vormen van bedrijvigheid of gebiedsontwikkeling met hetzelfde ruimtebeslag, dezelfde netcapaciteit, hetzelfde drinkwatergebruik en dezelfde publieke investeringen mogelijk zijn, en welke maatschappelijke en economische baten die alternatieven opleveren.

De locatieafweging mag zich niet beperken tot Katwijk of de directe regio. Wanneer de vestiging als nationaal of Europees belang wordt gepresenteerd, moeten ook geschikte en minder belastende locaties elders in Nederland en, voor zover relevant, binnen Europa in de vergelijking worden betrokken.

Verzoek aan het college:

- onderzoek en vergelijk volwaardig de alternatieven voor locatie, omvang, fasering, water- en energiegebruik, lozingsroute en bedrijfsvoering, en leg uit waarom een minder belastende variant niet haalbaar of toereikend zou zijn;
- onderzoek alternatieve locaties binnen én buiten de regio.

Conclusie en verzoek

Uit het ontwerpbesluit blijkt volgens de fractie niet dat de vestiging van Eli Lilly in haar volledige regionale samenhang is beoordeeld. De verwachte economische voordelen worden nadrukkelijk als publiek belang gepresenteerd, terwijl de gezamenlijke gevolgen voor drinkwater, energie, woningen, infrastructuur, arbeidsmarkt, natuur en publieke financiën onvoldoende onafhankelijk en controleerbaar zijn onderzocht.

Op meerdere wezenlijke onderdelen ontbreekt vóór de vergunningverlening nog noodzakelijke informatie. Zo is niet overtuigend aangetoond hoe de omvangrijke industriële drinkwatervraag zich verhoudt tot toekomstige regionale tekorten, hoe de energievoorziening wordt verzekerd wanneer netcongestie langer voortduurt, welke gevolgen de vestiging heeft voor beschermde soorten en natuur rond het Valkenburgse Meer, en welk deel van de publieke kosten en risico's daadwerkelijk op de initiatiefnemer wordt verhaald.

Evenmin blijkt dat een volwaardige vergelijking heeft plaatsgevonden met minder belastende alternatieven voor locatie, schaal, fasering, watergebruik, energievoorziening en bedrijfsvoering. Ook ontbreekt een transparante regionale politieke afweging, terwijl de gevolgen en publieke investeringen meerdere gemeenten en bestuurslagen raken.

De fractie vindt daarom dat de gemeente op basis van de huidige stukken niet kan vaststellen dat de vestiging zorgvuldig is voorbereid en maatschappelijk, ruimtelijk en ecologisch aanvaardbaar is.

De fractie verzoekt het college primair de aangevraagde omgevingsvergunning te weigeren.

Subsidiair verzoekt de fractie het college geen definitief besluit te nemen voordat:

- de ontbrekende onderzoeken en regionale capaciteitstoetsen zijn afgerond;
- de natuur- en veiligheidseffecten op basis van de maximale vergunde situatie zijn beoordeeld;
- een volwaardige alternatievenafweging heeft plaatsgevonden;
- de publieke kosten, risico's en financiële waarborgen openbaar zijn gemaakt;
- de betrokken volksvertegenwoordigingen in staat zijn gesteld een openbaar oordeel te geven;
- alle noodzakelijke beschermingsmaatregelen bindend en handhaafbaar zijn vastgelegd.

Wanneer deze aanvullende informatie tot wezenlijke wijzigingen of nieuwe inzichten leidt, moet een nieuw ontwerpbesluit met alle onderliggende stukken ter inzage worden gelegd, zodat belanghebbenden daarop volwaardig kunnen reageren.

Hoogachtend,

Namens de fractie van de Partij voor de Dieren in Provinciale Staten van Zuid-Holland

Robert Jan Vonk
Statenlid
+31 6 21 545 899
rj.vonk@pspzh.nl